

ได้แก่

- การออกกฎระเบียบ กฎหมายและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันอันตรายและลดความเสี่ยงจากการได้รับสัมผัสกับสารเคมี การรั่วไหลขึ้น เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ประกาศกระทรวงมหาดไทย ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย พ.ศ. 2534 ประกาศกรมการขนส่งทางบกเรื่อง การติดป้ายอักษร และเครื่องมือของรถบรรทุกวัตถุอันตราย เป็นต้น
- การตรวจประเมินความปลอดภัย (Safety Audit) และ
- การตรวจสอบหลังเกิดเหตุฉุกเฉิน

2) การจัดทำแผน (Planning)

ได้แก่ การวางแผนเตรียมความพร้อมหากเกิดการรั่วไหลจากสารเคมีขึ้น แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการฉุกเฉินจากสารเคมีได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เพื่อลดความรุนแรงของเหตุการณ์และลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งให้ความปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะประกอบด้วยหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งนี้ การวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุบัติเหตุจากสารเคมีอาจแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่

- 1) แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีระดับโรงงาน/สถานประกอบการ
- 2) แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีระดับจังหวัด
- 3) แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับประเทศ (แผนเฉพาะกิจรองรับสาธารณภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย)

3) การเตรียมความพร้อม (Preparedness)

ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรโดยการเสริมสร้างความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินในการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีในระดับต่างๆตามความเหมาะสม รวมทั้งการเตรียมความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่เหมาะสมทั้งที่เป็นอุปกรณ์ป้องกันบุคคล (PPE) และอุปกรณ์ในการติดตามตรวจสอบในสิ่งแวดล้อม (Monitoring Equipment)

4) การตอบโต้เหตุ (Response)

ได้แก่ การตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีตามแนวทางปฏิบัติที่มีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี โดยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการที่มีความรู้และทักษะในการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมี ทั้งนี้ ภายหลังจากการตอบโต้เหตุแต่ละครั้งจะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงในจุดที่ยังต้องมีการปรับปรุง เช่น การปรับปรุงแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี หรือการเพิ่มเติมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี

5) เอกสารและระบบช่วยงาน (Document and Tools)

- เอกสาร: แบบประเมินการทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินสารเคมี (ตามวัตถุประสงค์) [คลิกที่นี่](#) (163 KB) NEW!
- เอกสาร: การดำเนินงานด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน การเตรียมความพร้อม และการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมี [คลิกที่นี่](#) (402 KB)

- คู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีระดับจังหวัด [อ่านรายละเอียด](#)
- คู่มือปฏิบัติการภาคสนามสำหรับผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุอุบัติภัยจากสารเคมี (Field Operations Guide) [อ่านรายละเอียด](#)
- คู่มือการระงับอุบัติภัยเบื้องต้นจากวัตถุอันตราย (2008) [อ่านรายละเอียด](#) หรือ [download](#)
- คู่มือการขนส่งวัตถุอันตราย [อ่านรายละเอียด](#)
- โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมี (CAMEO)
- แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายรองรับนโยบายการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ [คลิกที่นี่](#) (792 K)

6) การดำเนินงานด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน การเตรียมความพร้อม และการตอบโต้เหตุฉุกเฉินเคมีของ กรมควบคุมมลพิษ

1. ความเป็นมา

การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการเกษตรของประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการผลิตและนำเข้าสารเคมีอันตรายมาใช้ในประเทศเป็นจำนวนมากและปัญหาหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือการเกิดขึ้นของการเกิดอุบัติภัยจากสารเคมี ดังจะเห็นได้จากเกิดอุบัติภัยจากสารเคมีทั่วประเทศในช่วงปี 2542 - ปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 142 ครั้ง ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในจังหวัดพื้นที่เสี่ยงอุบัติภัยเคมีทั่วภาคของประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมเป็นอันมาก ดังนั้นจึงมีเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องจัดทำมาตรการเตรียมความพร้อมรองรับอุบัติภัยจากสารเคมีมาตรการหนึ่งที่สำคัญได้แก่ การถ่ายทอดแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวิเคราะห์อันตรายจากอุบัติภัยจากสารเคมี การจัดทำและทดสอบปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีในระดับจังหวัด รวมทั้งการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านการตอบโต้อุบัติภัยจากสารเคมีเฉพาะเพื่อทำให้จังหวัดเหล่านั้นมีแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีตรงกับศักยภาพอันตรายและสามารถตอบโต้เหตุฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีในจังหวัดพื้นที่เสี่ยงภัยจากสารเคมี

กรมควบคุมมลพิษ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไว้วงหน้าจากเงิน หรือเหตุภัยอันตรายจากภาวะมลพิษจากสารเคมีและวัตถุอันตราย และสนับสนุนการปฏิบัติงานของท้องถิ่นในด้านการป้องกันและภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและระงับภัยอันเกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ติดตามตรวจสอบและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการตกค้างของสารเคมีและวัตถุอันตราย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและควบคุมสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (มาตรา 4, 9, 10, 53) และแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้ตระหนักถึงปัญหาวิเริ่มโครงการประเมินอันตรายและการจัดการพื้นที่เสี่ยงอุบัติภัยจากสารเคมีในเขตอุตสาหกรรมและเขตเมืองขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากกรมการปกครองที่พิษภัยสิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา (US EPA) โดยเริ่มดำเนินโครงการในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปีงบประมาณ 2543-2544 และขยายผลดำเนินการในจังหวัดพื้นที่เสี่ยงภาคตะวันออกภาคกลางและภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ในระหว่างปีพ.ศ. 2545-2547

2.1 พื้นที่เสี่ยงกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในปีงบประมาณ 2543 - 2544

กรมฯ ได้เริ่มดำเนินโครงการในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และปทุมธานี เป็นพื้นที่นำร่องเนื่องจากมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้จังหวัดดังกล่าวมีแผนปฏิบัติการฉุกเฉินรองรับสถานการณ์จากสารเคมี โดยมีขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ โครงสร้างขององค์กรและหน้าที่ของหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้สามารถดำเนินการได้อย่าง รวดเร็ว เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและประชาชนมีความปลอดภัย ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผู้บริหาร อบรมเป็นเจ้าหน้าที่และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนเฉพาะรองรับสาธารณภัยจากวัตถุอันตรายและสารเคมีของกรุงเทพมหานครปริมณฑลประกอบด้วย กองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและศูนย์ปฏิบัติการกรุงเทพมหานครพลเรือน ฝ่ายกิจการพิเศษ ที่ทำการปกครองจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพมหานคร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดของจังหวัดปริมณฑล รวมทั้งหน่วยงานจากส่วนกลาง ได้แก่ กรมการกรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองบังคับการตำรวจดับเพลิง ความรู้ที่ได้รับกลับไปดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี จัดทำและทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีของไป ทั้งนี้ได้ดำเนินการฝึกอบรมทั้งสิ้นจำนวน 4 ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยจากสารเคมี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ชื่อนำหลักการและความรู้ไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากสารเคมีและประเมินพื้นที่เสี่ยงอุบัติภัยของแต่ละจังหวัด
- 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี รายละเอียดประกอบด้วย ขั้นตอนการปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการร่างแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีของจังหวัด และสามารถเตรียมการจัดการทดสอบแผนปฏิบัติการฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 3) การฝึกอบรม เรื่อง เทคนิคการระงับภัยจากสารเคมี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรตอบโต้เหตุฉุกเฉิน ลักษณะและความเป็นอันตรายของสารเคมี การบ่งชี้อันตราย ระดับการป้องกันอันตรายจากสารเคมี การประเมินสถานการณ์และขั้นตอนการระงับอุบัติภัย การควบคุมสถานการณ์ การกักกันและการกักเก็บ รวมทั้งการจัดตั้งสิ่งปนเปื้อนจากที่เกิดเหตุและสิ่งแวดล้อมตามหลักวิชาการ และเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรของจังหวัดก่อนการทดสอบแผนในโอกาสต่อไป

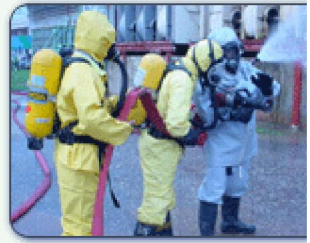
- 4) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี ประกอบด้วย การทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินของจังหวัดสมุทรปราการแบบในห้องประชุม (Table-top Exercise) และแบบใช้บุคลากรจริงอุปกรณ์จริง (F Exercise) ซึ่งได้จัดขึ้น ณ บริษัท โค ออฟ ฟุตส (ไทยแลนด์) จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีค:

เข้าใจในกระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการของการทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีระดับจังหวัดและนำความรู้ที่ทดสอบแผนปฏิบัติการฯที่จังหวัดจัดทำขึ้น รวมทั้งเป็นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแผนปฏิบัติการฯโดยแบ่งการฝึกอบรมเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1) การทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีของจังหวัด สมุทรปราการด้วยสถานการณ์จำลองแบบในห้องประชุม (Table Top Exercise) เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการทดสอบแผนและซักซ้อมความเข้าใจในหน้าที่ขั้นตอน วิธีการ และรายละเอียดการปฏิบัติตามแผนฯ รวมทั้งค้นหาจุดด้อยของแผนฯ เพื่อไปดำเนินการปรับปรุงก่อนการทดสอบด้วยสถานการณ์จำลองโดยใช้ อุปกรณ์และบุคลากรจริงต่อไป ผู้เข้าร่วมการทดสอบประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภายใต้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสมุทรปราการเช่นฝ่ายกิจการพิเศษ ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัด โรงพยาบาลในพื้นที่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หน่วยบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด และภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

4.2) การทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีจังหวัดสมุทรปราการด้วยสถานการณ์จำลองแบบใช้อุปกรณ์และบุคลากรจริง (Full Scale Exercise) เป็นการซักซ้อมความเข้าใจและฝึกฝนการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามแผนฯ ในด้านการแจ้งเหตุ การสื่อสาร การบัญชาการ และการสั่งการ การประเมินสถานการณ์ การจัดการทรัพยากร การแจ้งเตือนภัยและการคุ้มครองสาธารณสุข ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ การบริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน การอพยพประชาชน การรักษาพยาบาล การควบคุมการจราจร รวมทั้งการกำจัดของเสียอันตรายและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานภาคราชการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคเอกชนนำอุปกรณ์ เครื่องมือ และบุคลากรร่วมปฏิบัติการตามแผนฯ ภายใต้สถานการณ์จำลอง การรั่วไหลของก๊าซแอมโมเนีย ที่จัดเก็บในภาชนะภายใต้ความดันสูง ณ บริษัท โคออปฟูตส์ (ไทยแลนด์) จำกัด

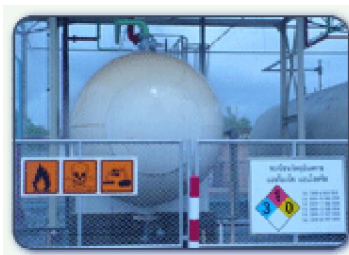
2.2 พื้นที่เสี่ยงภาคตะวันออก ภาคกลางและภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ในปีงบประมาณ 2547

กรมควบคุมมลพิษได้ขยายผลการดำเนินการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการวิเคราะห์ความเสี่ยงอันตรายจากสารจัดทำและการทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีให้กับจังหวัดพื้นที่เสี่ยงอุบัติเหตุจากสารเคมี 20 จังหวัดในภาคตะวันออก กลางและภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ในปีงบประมาณ 2545-2547 ได้แก่

- ปีงบประมาณ 2545 พื้นที่เสี่ยงภาคตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ตราด และปราจีนบุรี
- ปีงบประมาณ 2546 พื้นที่เสี่ยงภาคกลางและภาคเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ลำปาง และเชียงใหม่
- ปีงบประมาณ 2547 พื้นที่เสี่ยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา

ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด ประกอบด้วย ฝ่ายกิจการพิเศษ ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด และภาคอุตสาหกรรม การดำเนินงานเป็นลักษณะเดียวกันกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑลโดยมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจำครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินความเสี่ยงและการจัดทำแผนปฏิบัติการ ฉุกเฉินจากสารเคมี
- 2) การดำเนินการฝึกอบรม เรื่อง เทคนิคการระงับภัยเบื้องต้น ให้กับเจ้าหน้าที่ร่วมสาธิตทดสอบแผนปฏิบัติการฯ ของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรของจังหวัดก่อนการทดสอบแผนในโอกาสต่อไป
- 3) การดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี ประกอบด้วย การทดสอบปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีของจังหวัดปราจีนบุรีแบบในห้องประชุม (Table top Exercise) และแบบใช้อุปกรณ์และอุปกรณ์จริง (Full Scale Exercise) ได้จัดทำขึ้น ณ บริษัท เอส เอส ดี ซี (ไทเกอร์เทคซ์) อ่าเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (ปี 2545) บริษัทไฟโรเซนท์ จำกัด (มหาชน) จังหวัดเชียงใหม่ (ปีพ.ศ. 2546) บริษัทแพนเอเชีย 1991 จำกัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ปีพ.ศ. 2547) รูปแบบการดำเนินงานลักษณะเดียวกันกับการดำเนินงานของจังหวัดสมุทรปราการ

ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานทำให้กรุงเทพมหานครและจังหวัดในพื้นที่เสี่ยง ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม นครพนม ภูเก็ต ปทุมธานี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ตราด พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ลำปาง เชียงใหม่ นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา มีแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน สารเคมีรองรับอุบัติเหตุจากสารเคมีในเบื้องต้น ซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงแผนฯ ให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อไป รวมไปถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความรู้และทักษะของเทคนิคในการระงับภัยจากสารเคมี

เป็นผลให้การระงับอุบัติเหตุจากสารเคมีดำเนินการได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและประชาชนมีความปลอดภัย ผลกระทบของสารเคมีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งยังเป็นโอกาสส่งเสริมให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการเตรียมพร้อมด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และการฝึกอบรมบุคลากรให้สอดคล้องกับอันตรายจากสารเคมีในจังหวัด

ในปีพ.ศ. 2548 ยังได้จัดให้มีการทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีแบบในห้องประชุม (Table-top exercise) และใช้บุคลากรและอุปกรณ์จริง (Full Scale Exercise) ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ผ่านกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเทคนิคการระงับอุบัติเหตุจากสารเคมี และระบบบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุ (Incident Command System: ICS) โดยวัตถุประสงค์หลักที่มีการทดสอบแผนฯ ประกอบด้วย

- 1) การแจ้งเหตุ
- 2) การบัญชาการและการสั่งการ
- 3) การประเมินสถานการณ์ ณ ที่เกิดเหตุ
- 4) การบริหารจัดการทรัพยากร
- 5) การสื่อสาร
- 6) การแจ้งเตือนภัยแก่สาธารณชน
- 7) การประชาสัมพันธ์
- 8) การคุ้มครองสาธารณชน
- 9) ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉิน
- 10) การจัดการจราจรและการรักษาความปลอดภัย
- 11) การดูแลผู้อพยพจากที่เกิดเหตุที่อาจได้รับสารเคมี
- 12) การให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน

และ 13) การเก็บกู้และการฟื้นฟู โดยใช้ **แบบประเมินการทดสอบแผนปฏิบัติการฉุกเฉินสารเคมี** ทั้งนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการให้ความร่วมมือจากหลายหน่วยงานในการเตรียมการทดสอบแผนฯ การเรียกใช้ทรัพยากรจากหลายหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การมีผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุที่เหมาะสมตามลำดับขั้น และความพร้อมด้านการให้บริการทางการแพทย์ และเสริมสร้างศักยภาพในด้านการใช้ระบบบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุในการจัดการอุบัติเหตุสารเคมี การจัดหาอุปกรณ์ตรวจสอบและป้องกันส่วนบุคคล (PPE) ที่เหมาะสมในการจัดการอุบัติเหตุสารเคมี และเทคนิคการควบคุมแหล่งกำเนิดการรั่วไหล (Source Cont

3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเทคนิคการระงับอุบัติเหตุจากสารเคมี (Technician Level) (พ.ศ. 2543-ปัจจุบัน)

กรมควบคุมมลพิษ ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนตามแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้านการป้องกันแก้ไขอุบัติเหตุจากสารเคมีและอันตรายได้มีการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีขึ้น เพื่อสนับสนุนหน่วยงานท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการแก้ไขดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเทคนิคการระงับอุบัติเหตุจากสารเคมี (Technician Level) แก่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงอุบัติเหตุจากสารเคมี จำนวน 10 รุ่น ซึ่งมีผู้ผ่านการฝึกอบรมประมาณ 300 คน รวมทั้งจัดความพร้อมของเจ้าหน้าที่ เครื่องมืออุปกรณ์ และรถปฏิบัติการฉุกเฉินที่สามารถออกปฏิบัติการได้ทันที รวมทั้งติดตั้งระบบโทรศัพท์อัตโนมัติหมายเลข 1650 เพื่อรับแจ้งเหตุและประสานงานตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการตรวจสอบพื้นที่ที่เกิดอุบัติเหตุและคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรอบ เพื่อร่วมวางแผนจัดการแก้ไขปัญหาตั้งแต่การประเมินความรุนแรงอุบัติเหตุ เสนอแนะแนวทางการรั่วไหลของสารเคมีให้แพร่กระจายเป็นวงกว้างและการฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา นับได้ว่าสามารถเสริมสร้างศักยภาพแก่หน่วยงานท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่ง และสร้างเครือข่ายประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ให้มีการใช้ทรัพยากรบุคคลและเครื่องมือต่างๆ ในการระงับเหตุร่วมกัน ทำให้หน่วยงานสามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการยิ่งขึ้น ลดความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรและงบประมาณ ความเสียหายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด รวมทั้งยังกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการเหตุการณ์อุบัติเหตุจากสารเคมีหรือการลักลอบทิ้งกากสารเคมีเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

4. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านระบบบัญชาการเหตุอุบัติเหตุจากสารเคมี และแนวปฏิบัติการภาคสนามสำหรับผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุ (พ.ศ. 2547)

ความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในระดับหัวหน้าชุดปฏิบัติการและผู้บัญชาการเหตุการณ์ภายใต้กรอบของกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับต่างๆ เช่น หัวหน้าหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เทศมนตรี นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด รวมไปถึงหัวหน้าหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องในการควบคุมสั่งการเฝ้าระวังเหตุฉุกเฉินจากสารเคมี ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุ ทักษะ วิธีการสั่งการเพื่อควบคุมเหตุฉุกเฉินจากสารเคมี

กรมควบคุมมลพิษเล็งเห็นความสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านระบบบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุต่อเนื่องจากองค์ความรู้ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและเทคนิคการระงับภัยจากสารเคมี กันและกันและแก้ไขและแก้ไขปัญหาอุบัติภัยจากสารเคมี จึงได้จัดทำโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านระบบบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุอุบัติภัยจากสารเคมีและแนวปฏิบัติการภาคสนามสำหรับ ผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุขึ้น โดยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากองค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S. EPA) และมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในระดับหัวหน้าชุดปฏิบัติการและผู้บัญชาการเหตุการณ์ของจังหวัดพื้นที่เสี่ยงอุบัติภัยจากสารเคมี 26 จังหวัดทั่วประเทศในการควบคุมและสั่งการระงับเหตุฉุกเฉินจากสารเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการสรุปได้ดังนี้

- เกิดระบบการบัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุได้รับการนำไปใช้สำหรับปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจาก สารอันตราย
- บุคลากรระดับผู้บัญชาการ ณ ที่เกิดเหตุระดับต่างๆ มีความรู้และทักษะในการสั่งการและควบคุมตอบโต้เหตุฉุกเฉิน ตามสากล
- การจัดการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพลดความเสียหายต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

5. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการตรวจสอบการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมจากอุบัติภัยสารเคมี (พ.ศ. 2548)

ในอดีตที่ผ่านมาได้ปรากฏอุบัติภัยจากสารเคมีเกิดขึ้นบ่อยครั้ง อาทิเช่น รถบรรทุกสารอะครีโลไนไตรที่พลิกคว่ำบนทาง 2544 เพลิงไหม้อาคารเก็บสารเคมีที่คลองเตย ปี 2545 ในหลายกรณี ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน สุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ผู้ประกอบการขาดจิตสำนึกที่ติดต่อสังคมทำการลักลอบทิ้งกากสารเคมีอันตรายในพื้นที่สาธารณะเนืองๆ ซึ่งนอกจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฉุกเฉินด้านสารเคมีจะต้องทำการระงับเหตุเร่งด่วนฉุกเฉินจากเพลิงไหม้ ระเบิด และหกรถของสารเคมีแล้ว ยังจำเป็นต้องทำการชดเชยยักสารเคมีในพื้นที่ไปกำจัดทำลายให้ถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป แต่เจ้าหน้าที่ขาดความรู้และวิชาการเกี่ยวกับการประเมิน ความเป็นอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาเครื่องมืออย่างมาทดสอบและประเมินพื้นที่เบื้องต้นได้ ทำให้การระงับเหตุฉุกเฉินสารเคมีเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรมควบคุมมลพิษได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้พัฒนา ความร่วมมือทางด้านวิชาการกับอพิทักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Environmental Protection Agency) โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการรับมือการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจำแนกและประเมินความเป็นอันตรายจากอุบัติภัยสารเคมีเบื้องต้นให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฉุกเฉินจากสารเคมี เพื่อให้สามารถประเมินความเป็นอันตรายของสารเคมีสำหรับการขุดและขนย้ายสารเคมีในภาวะฉุกเฉินโดยใช้ชุดตรวจสอบ: สวมอย่างง่ายแก่เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคทั้ง 16 ภาค ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจำแนกประเภทสารเคมีและการตรวจสอบการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินสามารถปฏิบัติการระงับเหตุและพื้นที่ปนเปื้อนได้อย่างปลอดภัยต่อตัวเอง สุขภาพอนามัยของสาธารณชน ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม

6. การพัฒนาระบบจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีอันตราย (พ.ศ. 2548)

กรมควบคุมมลพิษได้สนับสนุนให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ดำเนินโครงการพัฒนาระบบจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีอันตราย (Chemical Emergency Management Systems, CEMS)ในพื้นที่นำร่องจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางหลักขนส่งและมีโรงงานอุตสาหกรรมและกิจการที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติภัยจากสารเคมีอันตราย ซึ่งสามารถจัดเก็บข้อมูลสารเคมีอันตราย (ภาษาไทย) ที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม (Web Mapping) และสามารถวิเคราะห์อันตรายทั้งประเมินพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากอุบัติภัยได้

ระบบจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีอันตรายสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนและเชื่อมโยงกันทั้งหมด ได้แก่

1. การพัฒนาฐานข้อมูลสารเคมีอันตราย ได้พัฒนาให้สามารถดึงข้อมูลสารเคมีจากฐานข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ (MSE แสดงข้อมูลอันตรายและความเป็นพิษของสารเคมี
2. การพัฒนาฐานข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม ได้รวบรวมข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดที่สามารถแสดงที่ตั้งและข้อมูลสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม โดยให้แสดงบนแผนที่อิเล็กทรอนิกส์ในระบบ Web Mapping
3. การพัฒนาฐานข้อมูลการกระจายตัวของสารเคมี ได้จัดทำฐานข้อมูลรัศมีเขตอันตราย (Initial Isolation Zone) และเขตป้องกัน (Protective Action Zone) สำหรับสารเคมีประมาณ 3,500 ชนิด เพื่อใช้ประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินและประชาชน

ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีในระดับจังหวัดในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

กรมควบคุมมลพิษมีการดำเนินงานด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี การเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ฉุกเฉินอุบัติภัยจากสารเคมีอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉินสารเคมี ตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและอันตราย รองรับนโยบายการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (กรมควบคุมมลพิษ, 2550) พรบ. ป้องกันบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 24552 รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้สามารถตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและจัดการปนเปื้อนสารเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ

เงิน ประชาชน และสิ่งแวดล้อม

7) Link

- www.epa.gov/ceppo
- www.atsdr.cdc.gov
- www.response.restoration.noaa.gov
- www.fema.gov/hazards/hazardousmaterials
- www.cdc.gov/niosh/homepage.html
- www.hazmat.dot.gov
- www2.diw.go.th/haz/index.asp

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย
โทรศัพท์ 0 2298 2449 โทรสาร 0 2298 2425
E-mail : [sasivimon\(dot\)n\(at\)pcd\(dot\)go\(dot\)th](mailto:sasivimon(dot)n(at)pcd(dot)go(dot)th)

⚙️ ปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อ วันอังคารที่ 30 สิงหาคม

[หน้าแรก](#) | [เกี่ยวกับคพ.](#) | [ข้อมูลและบริการ](#) | [ประชาสัมพันธ์](#) | [ดาวน์โหลด](#) | [ติดต่อเรา](#) | [Site Map](#)

Copyright © 2004 by Pollution Control Department. All rights Reserved.

กรมควบคุมมลพิษ กรุงเทพมหานคร สำนักงานจัดการกากของเสียและสารอันตราย